

Члени лабораторії тісно співпрацюють з навчально-виховними закладами Поліського регіону, сприяють популяризації етнопедагогічних ідей в сучасних освітньо-виховних системах, етнокультурологічній підготовці майбутнього вчителя.

Отже, дослідницька спрямованість змісту етнокультурологічної підготовки майбутнього педагога, враховуючи регіональний аспект, підвищує ефективність його професійної компетентності, сприяє формуванню його громадянської позиції, розвитку духовності всіх учасників педагогічного процесу.

Список джерел та використаної літератури:

1. Березюк О.С. Етнопедагогіка. Навч. посібник. Житомир. Вид-во ЖДУ, 2014. 120с.
2. Лисенко Н.В. та інші. Народознавча компетентність дітей та молоді: причини та методи дослідження: зб. наук. праць. Івано-Франківськ 2007. 388с.
3. Сорока Г. І. Сучасні виховні системи та технології : навч.-метод. посіб. для керівників шкіл, вчителів, класних керівників, вихователів, слухачів ІЛО. Харків 2002. 140с.
4. Стельмахович М.Г. Українська народна педагогіка : навч. посібник. Київ 1997. 256с.
5. Сухомлиинська О.В. та ін. Цінності освіти і виховання. Київ, 2007. 220 с.
6. Ушинський К.Д. Рідне слово : педагогічні твори в 2-х т. Т.1. Київ, 1983. 346 с.

Антонов Олексій,
кандидат філологічних наук,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

CASE-STUDY У СИСТЕМІ ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Одним із ефективних засобів підсилення професійної орієнтації навчання майбутніх фахівців у вищій школі дослідники відзначають *практико-орієнтований підхід*, який дозволяє максимально забезпечити наближення освітнього процесу до майбутньої професійної діяльності [0].

Практико-орієнтований підхід у професійній підготовці майбутніх фахівців характеризується діяльнісною позицією, до якої визначально поставлений студент. При цьому зміст усієї підготовки фахівця, а також окремих навчальних дисциплін, забезпечується впровадженням професійно-

орієнтованих форм організації навчального процесу та передбачає їх практичну орієнтацію.

Однією із перспективних технологій навчання в останні роки зарекомендувала себе технологія *кейс-стаді*, яка передбачає вивчення реальних ситуацій з практичної діяльності майбутньої професійної діяльності фахівця, поєднуючи теорію і практику, і сприяє розвитку у студентів самостійності мислення. Крім того, кейс-метод сприяє кращому розумінню теорії, розвитку критичної рефлексії, вчить розв'язувати проблеми і практично їх аналізувати, що підтверджують доробки провідних вітчизняних і зарубіжних вчених (Г. Каніщева, Ю. Сурміна, В. Чуби, П. Шеремета, М. Коула, Ж. Піаже, І. Простана, Б. Річардсона, Г. Саймса, Л. Шульмана та інших). Цей метод, який засновано на ситуаційній методиці, визнається дослідниками ефективним способом навчання спеціалістів розв'язувати типові проблеми професійної діяльності і являє собою альтернативу традиційній лекційно-семінарській системі навчання у закладах вищої освіти.

Нами було здійснено контент-аналіз поняттєвого поля ситуаційної методики та теоретичний аналіз сучасних досліджень, присвячених застосуванню кейс-методу у професійній підготовці майбутніх фахівців. Результати проведеної роботи дозволяють зробити визначення *кейс-стаді* (*case-study*) як проблемно-пошукового методу, що ґрунтується на конкретних ситуаціях і дозволяє застосовувати набуті у процесі навчання теоретичні знання для вирішення практичних професійних завдань. При цьому поняття "кейс" варто розуміти як реальну ситуацію, що може виникати у галузі певної професійної діяльності, і над якою необхідно спільно працювати викладачу і студентам, щоб сформулювати обґрунтоване рішення.

У професійній підготовці майбутнього фахівця кейс-метод може бути використаний як технологія навчання, що передбачає використання опису (демонстрації) та аналізу реальних ситуацій професійної діяльності з метою попереднього формування у студента первинного досвіду розв'язування професійних проблем у фаховій діяльності. Майбутні спеціалісти аналізують запропоновану ситуацію, яка представлена на друкованих чи комп'ютерних носіях, або представлена у вигляді драматизації / відео тощо, знаходять проблему та визначають її сутність, формулюють можливі виходи із ситуації, обирають найефективніші. Кейси мають будуватися на реальних фактичних матеріалах професійної діяльності, або ж бути наближеними до цих реальних ситуацій.

Застосування кейс-методу у професійній підготовці майбутнього фахівця вимагає врахування низки вимог, а саме:

1) дотримання індивідуального підходу до кожного студента, що передбачає володіння вичерпною інформацією про студентів, збір якої відбувається попередньо, ще до занять;

2) надання студентам свободи вибору дисципліни, форми навчання, типу завдання, способу його виконання;

3) забезпечення студентів необхідною кількістю матеріалів, як теоретичних, так і наочних (відео-, аудіоматеріали, наукові статті, доступ до мережі Internet тощо);

4) надання для аналізу невеликого обсягу теоретичного матеріалу (бажано лише основні положення);

5) організація активної співпраці викладача і студентів (забезпечення допомоги викладача);

6) формування вмій та навичок правильно опрацьовувати надані матеріали;

7) покладатись на сильні сторони студента з метою їх розвитку [3].

Кейс-метод характеризується специфічними ознаками і технологічними особливостями, що дозволяють відрізнити його від інших методів навчання:

1) являє собою специфічний різновид дослідної аналітичної технології, тобто включає в себе операції дослідницького процесу, аналітичні процедури;

2) виступає як технологія колективного навчання, важливими складовими якої виступають робота в групі (або підгрупах) і взаємний обмін інформацією;

3) розглядається як синергетична технологія, суть якої полягає у підготовці процедур занурення групи в ситуацію, формуванні ефектів примноження знання, обміну відкриттями тощо;

4) інтегрує в собі технології розвивального навчання, охоплюючи процедури індивідуального, групового і колективного розвитку, формування різноманітних особистісних якостей учнів;

5) виступає як специфічний різновид проєктної технології (однак, зазвичай, у проєктній технології процес розв'язання проблеми відбувається за допомогою спільної діяльності студентів, тоді як у case-study формулювання проблеми та шляхів її вирішення відбувається на підставі кейса, який виступає одночасно у вигляді технічного завдання та джерела інформації для усвідомлення варіантів ефективних дій);

б) включає значні досягнення технології "створення успіху", тобто передбачається діяльність з активізації студентів, стимулювання їх успіху, підкреслення їх досягнень. Саме досягнення успіху виступає однією з головних рушійних сил методу, забезпечує формування стійкої позитивної мотивації, нарощування пізнавальної активності.

різновид дослідної аналітичної технології	<ul style="list-style-type: none"> • включає в себе операції дослідницького процесу, аналітичні процедури;
технологія колективного навчання	<ul style="list-style-type: none"> • важливими складовими виступають робота в групі (або підгрупах) і взаємний обмін інформацією;
синергетична технологія	<ul style="list-style-type: none"> • суть якої полягає у підготовці процедур занурення групи в ситуацію, формуванні ефектів примноження знання, обміну відкриттями тощо;
інтегрує в собі технології розвивального навчання	<ul style="list-style-type: none"> • охоплює процедури індивідуального, групового і колективного розвитку, формування різноманітних особистісних якостей учнів;
специфічний різновид проектної технології	<ul style="list-style-type: none"> • формулювання проблеми та шляхів її вирішення відбувається на основі кейса, який виступає одночасно у вигляді технічного завдання та джерела інформації для усвідомлення варіантів ефективних дій);
включає значні досягнення технології "створення успіху"	<ul style="list-style-type: none"> • передбачається діяльність з активізації студентів, стимулювання їх успіху, підкреслення їх досягнень.

Рис.1. Ознаки кейс-методу

На основі сучасних наукових підходів до класифікації кейсів відповідно до цілей і завдань процесу навчання дослідники визначають такі види кейсів: 1) структуровані кейси (highly structured); 2) «маленькі начерки» (short vignettes); 3) великі неструктуровані кейси (long unstructured cases); 4) нестандартні кейси (ground breaking cases). Серед типових кейсів, які можуть застосовуватися у професійній підготовці майбутніх фахівців, виокремлюються: 1) пояснювальні кейси; 2) описові або розповідні кейси; 3) міні кейси; 4) навчальні (керовані) кейси; 5) одиничні кейси; 6) питальні (тестові кейси) [3].

Кейси мають достатньо статичну загальну структуру, до основних елементів якої належать: 1) ознайомлення із змістом кейсу; 2) опис реальної ситуації відповідно до обраних параметрів; 3) визначення проблеми (виявлення стану об'єкта); 4) аналіз існуючої ситуації, який передбачає порівняння реального і бажаного станів; 5) практична реалізація (навчально-методичне забезпечення).

Технологія роботи над кейсом охоплює кілька етапів:

I етап – попередня робота викладача, що включає постановку навчальних цілей та завдань курсу, визначення структури навчального процесу, вибір виду діяльності залежно від кількісного складу групи;

II етап – підготовка студентів до роботи з кейсом;

III етап – створення кейсу та планування основних етапів заняття, що передбачає початкове ознайомлення з кейсом, аналіз ситуації, структури навчального кейсу;

IV етап – оцінювання роботи студентів.

Рис. 2. Технологія роботи над кейсом

Ефективне використання кейс-стаді потребує від викладачів ретельної попередньої роботи, зокрема із відбору змісту кейсу.

Навчальне заняття з використанням кейс-стаді умовно поділяється на три етапи:

1. Організація роботи над кейсом.
2. Безпосередня робота над кейсом.
3. Завершальний етап роботи над кейсом і підведення підсумків.

Цей алгоритм вміщує такі дії студента: 1) знайомство зі змістом кейсу; 2) аналіз змісту кейсу (студенти самостійно упродовж 10-15 хвилин аналізують інформацію, виписують цифрові дані); 3) обговорення кейсу (викладач оцінює ступінь засвоєння матеріалу, підводить підсумки обговорення й оголошує

програму роботи першого заняття); 4) формуються робочі підгрупи (команди) з 3-5 студентів; кожна підгрупа розташовується в різних частинах аудиторії; 5) обираються модератори в кожній підгрупі; 6) розподіляються теми викладачем з урахуванням побажань кожної підгрупи (якщо тема для всіх підгруп одна, то викладач її оголошує і називає терміни її виконання і представлення результату); 7) коментар викладача з детальним поясненням цілей і завдань роботи кожної підгрупи, форми подання звіту.

Таким чином, застосування кейсів допомагає встановити тісний зв'язок між теоретичними знаннями та їх практичною реалізацією у процесі професійної підготовки майбутнього фахівця. Загалом, аналіз досвіду використання кейс-стаді засвідчив, що реалізація колективної навчальної діяльності, яка моделює майбутню професійну діяльність студентів, забезпечує позитивну мотивацію до здобуття інформації, вдосконалення практичних навичок, оскільки навчання за таких умов сприяє мимовільному засвоєнню матеріалу. Отже, технологія кейс-стаді має високий навчальний і розвивальний потенціал, а її застосування дозволяє створити умови для реалізації творчого потенціалу студентів і викладача, поєднати теоретичні знання з їх практичним застосуванням.

Список джерел та використаної літератури:

1. Бобраков С. Реформування змісту професійної підготовки вчителів у ВНЗ Німеччини: практико-орієнтований підхід // Порівняльна професійна педагогіка. № 2. 2012. С. 161-168.
2. Зязюн І. А. Інтелектуально творчий розвиток особистості в умовах неперервної освіти // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи : монографія / за ред. І. А. Зязюна. К. : Віпол, 2000. 636 с.
3. Ковальова С.М. Застосування технології кейс-методу у професійній підготовці майбутніх учителів : для студентів та викладачів вищої школи : методичні рекомендації. Житомир, 2012. 60 с.
4. Матюшенко Н. В. Практико-орієнтована підготовка будучих учителів гуманитарного профіля засобами продуктивних технологій // "Наука і освіта" : Психологія. №5. 2014. С. 242-248.
5. Настільна книга педагога. Посібник для тих, хто хоче бути вчителем-майстром / упорядники: Андреева В.М., Григораш В.В. Х.: Вид. група „Основа”, 2006. 352 с.
6. Пальшкова І. О. Практико-орієнтований підхід у формуванні професійно-педагогічної культури майбутніх вчителів початкових класів: теоретико-методологічний аспект: Монографія. / І.О. Пальшкова. Одеса, 2008. 339с.
7. Педагогічна майстерність: підручник / І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін. К., 1997. 349 с.

8. Проект: Нова школа. Простір освітніх можливостей : [Електронний ресурс] :
Режим доступу :
<http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/08/21/2016-08-17-3->

Вербовський Ігор,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ОСОБЛИВОСТІ ЦИФРОВІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

З огляду на швидкий розвиток цифрових технологій в останні роки, багато українських закладів вищої освіти почали активно впроваджувати цифрові технології у свою управлінську діяльність. Наприклад, були створені цифрові реєстри вступників, що дозволяють здійснювати прийом документів в електронному вигляді та реєструвати результати вступної кампанії. Також багато університетів впроваджують електронну систему управління навчальним процесом, яка дозволяє вести облік освітніх програм, навчальних планів, навчальних занять, успішності здобувачів вищої освіти, відповідність та дотримання науково-педагогічними працівниками вимогам Ліцензійних умов, тощо.

Українські заклади вищої освіти також починають впроваджувати аналітику даних для управління освітнім процесом та управління фінансами закладу. Використання цифрових технологій дозволяє оптимізувати витрати на обладнання та забезпечення інформаційної безпеки.

Питанням цифровізації управлінської діяльності закладу вищої освіти займаються ряд зарубіжних науковців. Деякі з них вивчають вплив цифрових технологій на якість навчання та досліджують можливості використання цифрових технологій для покращення процесів навчання. Інші досліджують ефективність використання цифрових технологій для підтримки процесів управління закладами вищої освіти, включаючи управління студентськими послугами, адміністративними процесами та фінансовим управлінням. Дослідженням впливу цифрових технологій на вищу освіту займаються Martin Weller (Великобританія) [14], George Siemens (Канада) [10], Clayton Christensen (США) [6], Anant Agarwal (США) [5], Cathy Davidson (США) [7], Neil Telfer